

■ چکیده

امروزه تاریخ‌شفاهی نقش بسیار مؤثری در تاریخ‌نگاری معاصر ایفا کرده و به‌عنوان یک ابزار تحقیقی برای مطالعات تاریخی، کاربرد فراوانی دارد. منابع حاصل از مصاحبه‌های تاریخ‌شفاهی، در بین منابع دستاورد تاریخی جای دارد و به بازسازی شرایط و فضای تاریخی موضوع پژوهش کمک شایانی می‌کند.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران در راستای سیاست اشاعه اطلاعات، به اطلاع‌رسانی منابع حاصل از مصاحبه‌های تاریخ‌شفاهی بر روی شبکه گسترده جهانی (وب) می‌پردازد. لذا در این راستا لازم است توصیف مناسبی از این منابع صورت گیرد، سپس بر اساس قواعد فهرست‌نویسی ماشین‌خوان (مارک)، داده‌های موجود بر روی شبکه وب بارگذاری شده و مورد استفاده پژوهشگران قرار گیرد. نوشتار پیش رو، به بررسی روند اطلاع‌رسانی تحت وب مصاحبه‌های تاریخ‌شفاهی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران می‌پردازد و مراحل اجرای آن را توصیف و تشریح می‌کند.

کلیدواژه‌ها:

اطلاع‌رسانی، وب، تاریخ‌شفاهی، سازماندهی.

اطلاع‌رسانی تحت وب مصاحبه‌های تاریخ شفاهی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

پیمانہ صالحی^۱

مقدمه:

شبکه گسترده جهانی یا به اختصار وب^۲، نوعی نظام رایانه‌ای است که از تعدادی خدمت‌دهنده‌های اینترنت تشکیل شده است و برای انتقال اسنادی که با استفاده از زبان نشانه‌گذاری فرامتنی (اچ.تی.ام.ال)^۳ قالب‌بندی شده‌اند، از پروتکل انتقال فرامتن (اچ.تی.تی.پی)^۴ استفاده می‌کند. وب به‌عنوان یک نظام رایانه‌ای از معماری کاربر/کارگزار بهره می‌برد. در این نوع معماری هر رایانه موجود بر روی شبکه، یا خدمت‌گیرنده (کاربر) است یا ارائه‌کننده خدمت (کارگزار). رایانه کاربر درخواستی به‌سوی کارگزار ارسال می‌کند و کارگزار پس از پردازش درخواست، پاسخ مقتضی را که می‌تواند یک صفحه وب باشد برای کاربر ارسال می‌کند. اطلاعات موجود بر روی وب می‌تواند شامل انواع داده‌های متنی و غیرمتنی از جمله صدا، تصویر و فیلم باشد.^۵

ظهور وب به‌عنوان یک منبع اطلاعاتی، چالش‌ها و فرصت‌هایی را در حوزه اطلاع‌رسانی به‌همراه آورده است. این تحولات، دانش و مهارت اطلاع‌رسانان را به چالش می‌کشد؛ چرا که نه تنها ماهیت منابع اطلاعاتی و نحوه دسترس‌پذیر ساختن آنها دستخوش تحول شده، بلکه تعداد و طیف کاربران و نیز رفتار اطلاعاتی آنها نیز از این شرایط متأثر شده است. لذا یکی از چالش‌های اصلی پیش‌روی اطلاع‌رسانان، سازماندهی و دسترس‌پذیری اطلاعات و منابع وب است. وب اگرچه عظیم‌ترین خزانه اطلاعاتی جهان است، اما بخش زیادی از اطلاعات آن فاقد سازماندهی مطلوب بوده و در نتیجه بازیابی آن با مشکلات بسیاری روبروست.^۶

۱- کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی، کارشناس مسئول تاریخ شفاهی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. @pe_salehi@yahoo.com

2- World Wide Web (www).

3- Hypertext Mark-up Language (HTML).

4- Hypertext Transfer Protocol (HTTP).

۵- منصوریان، یزدان. «وب چیست و چه اهمیتی دارد». نما: مجله الکترونیکی مرکز مدارک علمی ایران، دوره ۲، ش ۱، (۱۳۸۲)، ص ۳۲.

۶- جمالی مهمونی، حمیدرضا. «وب»، دائره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، ج ۲، زیر نظر فریبرز خسروی. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۵، ص ۱۸۲۰.

تاریخ شفاهی

گذشت حدود شصت سال از پیدایش و رونق تاریخ شفاهی در جهان و حدود سی سال از آغاز این فعالیت در ایران، اهمیت آن را به عنوان یکی از شیوه‌های پژوهشی، با ماهیتی میان‌رشته‌ای در تاریخ پژوهی و تاریخ‌نگاری دوجندان ساخته است. داده‌های حاصل از مصاحبه‌های تاریخ شفاهی، به لحاظ زنده بودن، برخورداری از پویایی و توانایی در انتقال گفتمان حاکم بر زمان رخدادها، اهمیت شایان توجهی دارد. همچنین از این منظر که مدارک متکثری پیش روی مورخان قرار می‌دهد و آنها را در شناخت جلوه‌های مختلف کنش انسان‌ها یاری می‌نماید، حائز اهمیت است.^۱

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، افراد و سازمان‌های متعددی شروع به گردآوری و تدوین تاریخ معاصر ایران کردند. البته عده‌ای به مقوله تاریخ شفاهی توجه نموده و به مصاحبه با شخصیت‌های فعال، موثر و منشاء اثر در وقایع و جریانات مختلف پرداختند. بر همین اساس، مراکز اسنادی نیز هریک به گونه‌ای به گردآوری تاریخ شفاهی به شکل شخصیت‌محور و موضوع‌محور، همت گماشتند. از آن میان، سازمان اسناد ملی ایران^۲ نیز با تأسیس اداره آرشیو شفاهی^۳ در اواخر سال ۱۳۷۱، این فعالیت را آغاز نمود. این اداره به منظور تکمیل اطلاعات اسناد مکتوب، به ثبت و ضبط خاطرات شخصیت‌های منشاء اثر در تاریخ معاصر اقدام کرد، آن‌گاه با کسب موافقت از مصاحبه‌شوندگان درباره زمان و نحوه انتشار مصاحبه‌ها، شماری از فراورده‌های شفاهی را به صورت الکترونیک یا چاپی در اختیار علاقمندان قرار داد.

توصیف منابع تاریخ شفاهی

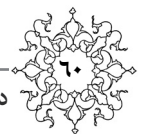
برای سهولت دسترسی به اطلاعات مصاحبه‌های تاریخ شفاهی و سازماندهی آن‌ها، لازم است مانند سایر منابع کتابخانه‌ای و آرشیوی، توصیف مناسبی از این منابع صورت گیرد. در گروه تاریخ شفاهی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، کاربرگ‌های به نام «کاربرگ توصیف» برای نیازهای آرشیوی و بازیابی اطلاعات مختلف محتوایی و ظاهری منابع تاریخ شفاهی طراحی شده است. هر کاربرگ توصیف منابع تاریخ شفاهی، شامل دو بخش اصلی است:

- توصیف مدرک یا اطلاعات ظاهری و مشخصات منبع.
- توصیف محتوای مدرک یا اطلاعات مربوط به اهداف اجرای طرح، موضوع طرح و تحلیل مضمون مصاحبه.^۴

اطلاعات توصیفی

تهیه اطلاعات توصیفی به معنی ثبت و ارائه ویژگی‌های عمومی آثار از نظر مشخصات ظاهری و فیزیکی است. در مورد منابع تاریخ شفاهی، هر گونه اطلاعات مربوط به مشخصات فیزیکی

۱- صالحی، پیمان، «تاریخ شفاهی نمایش در ایران»، تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۹۴، ص ۵.
۲- سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران کنونی.
۳- گروه اطلاع‌رسانی منابع دیداری- شنیداری کنونی.
۴- نورانی‌نژاد، فاطمه، راهنمای توصیف منابع تاریخ شفاهی، شیوه‌نامه تاریخ شفاهی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، برگرفته از سایت <http://www.nlai.ir>

حامل‌های صوتی و تصویری مصاحبه و سایر منابعی که در مجموعه‌های تاریخ‌شفاهی جای می‌گیرد، در این دسته از اطلاعات قرار داده می‌شود.

مهم‌ترین عناصر اطلاعات توصیفی مصاحبه عبارت است از: نام و نام خانوادگی مصاحبه‌شونده، نام و نام خانوادگی مصاحبه‌کننده (مصاحبه‌کنندگان)، نام و نام خانوادگی پیاده‌ساز، پدیدآور (متولی انجام مصاحبه)، تاریخ مصاحبه، محل مصاحبه، مدت مصاحبه، تعداد جلسات و حق دسترسی. همچنین جهت دسترسی به کلیه منابع مرتبط با هر جلسه مصاحبه، شناسه آن منابع نیز درج می‌شود، نظیر: شناسه ویدئو، سی‌دی صوتی، نگاتیو، عکس و ضمیمه^۱. ضمناً اطلاعات دیگری که نمی‌توان در بخش‌های پیشین درج کرد، در قسمت توضیحات کاربرگه اضافه می‌شود، مواردی نظیر: اشکالات فنی مصاحبه، حضور سایر افراد در مصاحبه و

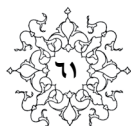
اطلاعات تحلیلی

محتوا	تعداد	درصد
شماره و نام پرونده	200	1%
مشخصات ظاهری	210	1%
فرهنگ	215	1%
فرهنگ	225	1%
فرهنگ	300	1%
پدیده‌ها، منوط به عنوان و چگونگی	304	1%
پدیده‌ها، منوط به نشانه‌ها، عکس و عکس	308	1%
منوط به نگاره، جلسه	313	1%
خاصیت یا چگونگی	330	1%
فرهنگ دیگر از فرم قالب دیگر رسانه	452	2%
منوطات گروه گروه دیگر	517	2%
توصیف (نام شخصی)	600	3%
توصیف (نام رسانه)	601	3%
عنوان، به عنوان موضوع	605	3%
توصیف (موضوع)	606	3%
توصیف (نام رسانه)	607	3%
منوط عمومی	615	3%
سر شناسه (مصاحبه شونده)	700	3%
نام شخصی - (مسئولیت عمومی دیگر)	701	3%
نام شخصی - (مسئولیت عمومی دیگر)	702	3%
نام رسانه به عنوان سر شناسه...	710	3%
نام رسانه - (مسئولیت عمومی دیگر)	711	3%
شناسه الفباده (نام رسانه)	712	3%

عموماً توصیف محتوای مدرک از توصیف ظاهر آن مشکل‌تر است.

نتیجه استخراج اطلاعات تحلیلی، به صورت توصیف موضوعات مصاحبه در قالب سرگذشت‌نامه، چکیده و کلیدواژه‌ها درمی‌آید. جهت تهیه اطلاعات توصیفی لازم است متن مصاحبه به طور دقیق مطالعه شود و مطالب مطرح‌شده در هر جلسه از مصاحبه استخراج شود. البته باید از موارد بیان‌شده به صورت گذرا چشم‌پوشی کرد و مطالب با توضیح بیشتر را درج کرد. حاصل آن چکیده‌ای برگرفته از متن است که از قواعد دقیق و انضباط علمی پیروی می‌کند^۲ و شامل مهم‌ترین مباحث است. تهیه سرگذشت‌نامه نیز براساس محتوای مصاحبه و جستجو در منابع مکتوب یا اینترنت صورت می‌گیرد و تهیه آن ضروری است، چون کلیدواژه‌ها یا توصیف‌گرها براساس سرگذشت‌نامه تدوین

۱- صالحی، پیمان. «فهرست نویسی، رده‌بندی و آماده‌سازی منابع تاریخ‌شفاهی». فصلنامه گنجینه اسناد، ش ۶۱، (۱۳۸۵)، ص ۱۸.
 ۲- نورائی‌نژاد، راهنمای توصیف منابع تاریخ‌شفاهی. همان.

شده و در نهایت مستندسازی می‌شوند. منظور از مستندسازی نیز استفاده از واژگان پذیرفته شده در نظام ذخیره و بازیابی اطلاعات است. اصطلاحنامه‌ها، فهرست سرعنوان‌های موضوعی فارسی، فهرست مستند اسامی مشاهیر و مؤلفان و سایر کتاب‌های مرجع در این زمینه، از رایج‌ترین ابزارهای مستندسازی به‌شمار می‌آید.

فهرست‌نویسی ماشین‌خوان (مارک)

مارک، متداول‌ترین ابزاری است که بیش از ربع قرن است برای تبادل اطلاعات کتابشناختی به‌کار می‌رود. با استفاده از مارک، می‌توان داده‌های موجود در یک فهرست‌برگه را به‌گونه‌ای آماده ساخت که رایانه بتواند همه آن‌ها را بخواند و بر روی هر داده، به‌گونه‌ای مناسب عمل کند. در فهرست‌برگه، اطلاعات کتابشناختی، طبق قواعد نشانه‌گذاری استاندارد بین‌المللی کتابنامه‌نویسی در ناحیه‌های معینی ارائه شده است. در مارک، تمامی ناحیه‌ها و زیرناحیه‌ها، برای خوانده‌شدن و پردازش سریع به‌وسیله رایانه نشانه‌گذاری می‌شود. با پیدایش شبکه‌های اطلاعاتی وسیع در جهان، این تبادل اطلاعات در سطحی بسیار گسترده‌تر از گذشته انجام می‌گیرد.

علت پذیرش مارک در میان کتابخانه‌ها و موسسات آرشیوی، توان بالای آن در ذخیره و بازیابی سریع اطلاعات به کمک رایانه و نیز استاندارد بودن آن در سطح جهان به منزله ابزاری مناسب برای تبادل اطلاعات کتابشناختی و فهرست‌نویسی است. پس از آن، با به‌وجود آمدن یونی‌مارک، اکنون سازمان‌های ملی فهرست‌نویسی قادرند با نوشتن برنامه‌های تبدیل، از کلیه فرمت‌های ماشین‌خوان برای تبادل اطلاعات استفاده کنند. مسئولیت پشتیبانی از یونی‌مارک نیز بر عهده برنامه نظارت و مهار اطلاعات کتابشناختی جهانی مارک بین‌المللی^۱ است که یکی از برنامه‌های اصلی ایفلاست^۲. هدف این برنامه، هماهنگ کردن فعالیت‌های مربوط به تکامل نظام‌های اطلاعاتی و استانداردهای کتابشناختی ملی است.

یونی‌مارک فرمت اختصاصی برای نوع خاصی از مواد کتابخانه‌ای نیست، بلکه فرمتی برای یکپارچگی همه انواع مواد کتابخانه‌ای و آرشیوی، بدون در نظر گرفتن شکل‌ها و انواع آنها ارائه می‌دهد. یونی‌مارک به‌منزله یک قالب تبادل طراحی شده است و مستقل از هر نظام فهرست‌نویسی خاص عمل می‌کند.^۳ همچنین بین‌المللی بودن ماهیت یونی‌مارک، ثبات آن، روابط کتابشناختی پیشرفته و تبادلی بودن این قالب؛ از جمله دلایل انتخاب آن برای ساختن مارک ملی است. پایگاه‌های اصلی یونی‌مارک برای آرشیوها و کتابخانه‌ها شامل پایگاه‌های رده‌بندی^۴، مستندها^۵، کتابشناسی^۶ و موجودی^۷ است.

1- UBCIM

۲- فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسه‌های کتابداری، ارگانی مستقل، بین‌المللی، غیردولتی و غیرانتفاعی است که اهداف آن ارتقای تفاهم بین‌المللی، همکاری، گفت‌وگو، پژوهش و توسعه در همه زمینه‌های کتابداری از جمله کتابشناسی، خدمات اطلاع‌رسانی و آموزش کارکنان و ایجاد تشکیلاتی است از طریق آن بتوان جنبه‌های بین‌المللی کتابداری را ارائه کرد. نشاط، نرگس. «ایفلا». دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، ج ۱، زیر نظر عباس حرّی. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۱، ص ۴۲۴.

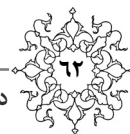
۳- داودی، مهدی. «رسا، نرم‌افزار جامع کتابخانه، مرکز اسناد و آرشیو». تهران: چاپار، ۱۳۸۶، ص ۳۱-۳۷.

4- Classification

5- Authority

6- Bibliographic

7- Holding

ورود اطلاعات کاربرگه‌های تاریخ شفاهی در نرم‌افزار رسا

نرم‌افزار رسا که براساس قواعد و استانداردهای یونی‌مارک به وسیله شرکت پارس آذرخش جهت منابع سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران طراحی شد، پشتیبانی و دسترسی به اطلاعات کتابشناختی کلیه منابع کتابخانه‌ای و آرشیوی نظیر: کتاب، عکس، سند، نسخ خطی و ... را بر عهده دارد. بسترسازی ورود اطلاعات مصاحبه‌های تاریخ شفاهی در نرم‌افزار رسا سال ۱۳۸۹ آغاز گردید، با این هدف که پژوهشگران بتوانند از منابع تاریخ شفاهی نیز همانند سایر منابع سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با سرعت و سهولت استفاده کنند. در واقع اینکه عنوان «تاریخ شفاهی» به منزله نوع ماده شناخته شده و به‌بخش جستجو در بانک اطلاعات کتابشناسی (کاربرگه‌های رسا) و کتابخانه دیجیتال (رقمی) اضافه شود.

اولین جلسات جهت فراهم کردن امکان ورود اطلاعات مصاحبه‌ها در تیر و خرداد ۱۳۸۹ برگزار گردید. البته در این جلسات و جلسات بعدی، نمایندگان اداره کل فناوری و اداره کل پردازش و گروه تاریخ شفاهی حضور داشتند. در بحث‌های اولیه، تعیین «تاریخ شفاهی» به عنوان نوع ماده مطرح گردید و در تحقیقاتی که از طرف کارشناسان اداره کل فناوری صورت گرفت و با توجه به تجربه‌های کتابخانه کنگره آمریکا در این زمینه، مشخص گردید^۱ که تاریخ شفاهی به عنوان «کیت» یا مجموعه تلقی می‌شود، چون مجموعه‌ای از چند نوع ماده است و استفاده از نام عام مواد در کاربرگه تاریخ شفاهی، مستلزم داشتن محل نگهداری واحد برای انواع منابع تاریخ شفاهی نظیر: کاست صوتی، فیلم ویدئو، عکس و ... بود که طبعاً با رعایت شرایط حفظ و نگهداری منابع، امکان‌پذیر نبود. علاوه بر این، بیان شد^۲ که یونی‌مارک تاریخ شفاهی را به عنوان نوع ماده نمی‌پذیرد و اضافه کردن آن در جدول مربوط منطقی نیست.

پس از بررسی‌های اولیه، به دلیل اینکه در سال ۱۳۹۱ هنوز تاریخ شفاهی زیر نظر معاونت اسناد فعالیت می‌کرد، مطرح شد که با هماهنگی‌های لازم با کارشناسان ورود اطلاعات رایانه‌ای معاونت اسناد صورت پذیرد. پس از مذاکره با رئیس گروه ورود اطلاعات رایانه‌ای اسناد و بررسی‌های مجدد، پیشنهاد شد کاربرگه‌های کتابشناسی تاریخ شفاهی در سه سطح مشتمل بر: کاربرگه مجموعه‌ای سطح یک شامل کل مصاحبه‌های انجام شده با یک شخصیت، کاربرگه مجموعه‌ای سطح دو شامل جلسات مختلف مصاحبه با یک شخصیت به تفکیک و در سطح سوم، منابع مرتبط با هر جلسه از مصاحبه نظیر کاست صوتی، تصویری، عکس، ضمایم و ... طراحی شود. البته پیشنهاد مذکور به دلیل مجازی بودن کاربرگه‌های سطح یک و دو، مورد پذیرش قرار نگرفت^۳، ولی مقرر شد متن صحافی شده مصاحبه به عنوان کاربرگه سطح اول در نظر گرفته شود و در سطح دوم کاربرگه کاست صدا قرار گیرد تا به پیشنهاد اولیه نزدیک شود.

در این مرحله ورود اطلاعات مصاحبه‌های تاریخ شفاهی با همکاری کارشناسان اداره کل فناوری

۱- نامه شماره ۷۰۵۹، مورخ ۱۳۹۰/۵/۱۲.

۲- نامه شماره ۷۸۱۱، مورخ ۱۳۹۰/۵/۲۲.

۳- صورتجلسه مورخ ۱۳۹۲/۵/۲.

آغاز شد و اطلاعات یک منبع وارد شد و شماره سایر منابع مرتبط با آن در کاربرگه رسا درج گردید. البته مقرر شد در آینده به کاربرگه‌هایی که بعداً ورود اطلاعات می‌شوند، لینک داده شود. پس از اجرای عملی ورود اطلاعات و مشاهده نواقص کار، به‌خصوص در بخش جستجو؛ به‌دلیل تأکید کارشناسان گروه تاریخ شفاهی مبنی بر اختصاص عنوان «تاریخ شفاهی» جهت نام عام مواد و نیز نوع ماده در نرم‌افزار رسا، این مسأله مجدداً به اطلاع کارشناسان اداره کل فناوری رسید. البته در اولین جلسه‌ای که در سال ۱۳۹۳ برگزار شد،^۱ پیشنهادات فوق مطرح شد، ولی مورد موافقت قرار نگرفت.

پس از آن تصمیم‌گیری نهایی^۲ جهت طراحی کاربرگه‌های جدید یا رفع نقص‌هایی نظیر: تعیین نام عام مواد در کاربرگه، محل ورود اطلاعات مربوط به بیوگرافی مصاحبه‌شونده، محل ثبت پدیدآور و ... در کاربرگه‌های پیشین، به برگزاری جلسات کمیته مارک در سازمان اسناد و کتابخانه ملی منوط گردید. زمانی که کمیته مارک در تیر ۱۳۹۳ تشکیل جلسه داد،^۳ این‌طور تصمیم‌گیری شد که چون تاریخ شفاهی به‌عنوان یک مجموعه متشکل از انواع ماده مطرح است که برای ورود اطلاعات در رسا باید بین رکوردهای مختلف آن ارتباط برقرار شود؛ به‌منظور برقراری این ارتباط، ورود اطلاعات در دو سطح انجام گیرد. در واقع یک رکورد با عنوان قراردادی به‌منزله رکورد مادر و با نوع ماده «Mix material» (ترکیبی) و در سطح پایین‌تر، رکوردهای منابع مختلف مربوط به هر جلسه ورود اطلاعات شود.

کمیته مارک در جلسات بعدی در مرداد ۱۳۹۳ با توجه به ابهامات و سؤالات موجود در کاربرگه، تصمیمات جدیدی اتخاذ نمود،^۴ از جمله اینکه عنوان کاربرگه تاریخ شفاهی، به «تاریخ شفاهی - نوار بدون موسیقی» تغییر کرد. همین‌طور در کاربرگه «تاریخ شفاهی - متن» نام عام مواد مربوط به این کاربرگه «گزارش» در نظر گرفته شد.

در جلسه‌ای که شهریور ۱۳۹۳ با حضور رئیس و کارشناسان گروه تاریخ شفاهی و کارشناس اداره کل فناوری و رئیس گروه سازماندهی منابع غیرکتابی تشکیل شد؛^۵ صورت‌جلسه‌های کمیته مارک و سؤالات کارشناسان ورود اطلاعات موردبررسی قرار گرفت. همچنین در مورد انواع سرشناسه‌های مصاحبه تاریخ شفاهی در کتابخانه کنگره، نحوه نگارش چکیده مصاحبه، محل ورود اطلاعات سرگذشت‌نامه، لزوم درج نام همه عوامل تولید، اهمیت ورود اطلاعات ضمایم مصاحبه و ... بحث و تبادل نظر شد.

در دی ۱۳۹۳ ریاست محترم سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران در بازدیدی از گروه تاریخ شفاهی بر انتشار مصاحبه‌ها به صورت الکترونیک، از طریق درگاه (سایت) سازمان اسناد و کتابخانه ملی تأکید کردند و دستوری^۶ مبنی بر انتشار سریع مصاحبه‌ها صادر نمودند. سپس مقرر شد اطلاعات کتابشناسی فایل رقمی متن مصاحبه تاریخ شفاهی در رسا ورود اطلاعات شود. همچنین «تاریخ شفاهی» به‌عنوان نوع ماده مورد پذیرش قرار گرفت و نیز اینکه برای هر شخصیت یک

۱- نامه به شماره ۳۵۰۷۷ مورخ

۱۳۹۲/۱۱/۲۶.

۲- صورتجلسه مورخ ۱۳۹۲/۲/۲۹.

۳- صورتجلسه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۲.

۴- صورتجلسه به شماره ۱۰۵۱۵، مورخ

۱۳۹۲/۴/۲۳.

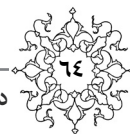
۵- صورتجلسه مورخ ۱۳۹۲/۵/۱۹ و

صورتجلسه مورخ ۱۳۹۲/۵/۲۶.

۶- صورتجلسه مورخ ۱۳۹۲/۶/۲۹.

۷- نامه به شماره ۲۸۴۰۴ مورخ

۱۳۹۲/۱۰/۱۴

کاربرگه ورود اطلاعات شود. پس از طراحی کاربرگه منبع رقمی تاریخ شفاهی، نحوه ورود اطلاعات آن توسط رئیس گروه سازماندهی منابع غیرکتابی در یک کارگاه سه ساعته آموزش داده شد. پس از آن از دی تا اسفند همین سال، همه کاربرگه‌های مصاحبه‌های تاریخ شفاهی وارد سیستم اطلاع‌رسانی نرم‌افزار رسا گردید، سپس توسط کارشناسان گروه سازماندهی منابع غیرکتابی تصحیح و ویرایش شد.

بهمن ۱۳۹۴ شیوه‌نامه فهرست‌نویسی منابع رقمی تاریخ شفاهی^۱ توسط کارشناسان سازماندهی منابع غیرکتابی، براساس نمونه‌های فهرست‌نویسی مصاحبه‌های تاریخ شفاهی تهیه شد. در واقع مبنای این راهنما برطبق موارد موجود منابع رقمی متنی است که توسط کارشناسان تاریخ شفاهی ورود اطلاعات شده است.

در این شیوه‌نامه قواعد، تصمیم‌گیری‌ها و نکات لازم برای فهرست‌نویسی و ورود اطلاعات منابع رقمی تاریخ شفاهی ارائه شده است. مواردی نظیر: عنوان مصاحبه، پدیدآوران، تولیدکنندگان، مشخصات فیزیکی، سرگذشت‌نامه، یادداشت‌های موضوعی، چکیده، توصیف‌گرها و شناسه‌های افزوده به تفصیل و با ذکر مثال‌هایی درج شده است. این شیوه‌نامه جهت استفاده بخش تاریخ شفاهی مراکز استانی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران نیز ارسال شد.

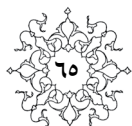
علاوه بر این، جهت درج کاربرگه موجودی که همراه با کاربرگه کتابشناسی در رسا ورود اطلاعات می‌شود، شماره‌ای اختصاص داده شد که بخشی از آن نشان‌دهنده فایل رقمی و بخش دیگر نشان از تاریخ شفاهی بودن و بخشی نیز اختصاص به شماره مصاحبه داشت. این شماره به منظور برقراری ارتباط بین کاربرگه کتابشناسی در رسا و فایل رقمی موجود در کتابخانه دیجیتال و نیز جستجوی منابع در مخزن تاریخ شفاهی جهت ارائه به پژوهشگران تعیین شد.

برجستگی	
مصاحبه شونده	رسام عربزاده، ابوالفتح، ۱۲۹۲ - ۱۳۷۵، مصاحبه‌شونده
عنوان و پدیدآور	مصاحبه تاریخ شفاهی با ابوالفتح رسام‌عربزاده [منابع رقمی] / سازمان اسناد ملی ایران؛ مصاحبه‌گر شفیقه نیک‌نفس؛ پیاده‌سازی مسعود اسماعیل‌حسینی.
مشخصات تولید	تهران: سازمان اسناد ملی ایران.
مشخصات ظاهری	(۱ منبع برخط (۲۷ ص.)).
یادداشت	سرگذشت‌نامه: طراح برجسته فرش و بافندگی فرش، نقاش مینیاتور.
یادداشت موضوعی	طراحی قالی/ قالی و قالی‌بافی/ مینیاتور/ تزیین/ دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران/ نقاشی‌های ایرانی/ ابوالفتح رسام‌عربزاده.
خلاصه یا چکیده	رتوس مطالب مطرح شده در مصاحبه به این شرح است: مراحل بشرفوت در طراحی قالی در سنن مختلف، شرکت در کلاس‌های طراحی مینیاتور در شهر تبریز، تحصیل در دانشکده هنرهای زیبا تهران در رشته طراحی مینیاتور و آشنایی با میرزا حاج حسین آقای مقدم، بافت تابلوهای مینیاتور، طراحی سردر مجلس.
توصیفگر	رسام عربزاده، ابوالفتح، ۱۲۹۲ - ۱۳۷۵.
توصیفگر	طراحی قالی
	مینیاتوربست‌ها
	نقاشان
مفوله موضوعی	تاریخ شفاهی
شناسه افزوده	نیک‌نفس، شفیقه، ۱۳۴۲ - ، مصاحبه‌گر
	اسماعیل‌حسینی، مسعود، ۱۳۴۲ - ، گفتارنویس
شناسه افزوده	سازمان اسناد ملی ایران
محل و شماره بازیابی	۱۲۰۰۱۱۲-۱۲۸
دسترسی و محل الکترونیکی	http://dl.nlai.ir/UI/3ff46919-c642-4627-8077-92fbaea3a38e/Catalogue.aspx

آدرس ثابت مصاحبه تاریخ شفاهی با ابوالفتح رسام‌عربزاده

۱- کشاورز افشار، منصوره، فعال، سهیلا.
«شیوه‌نامه فهرست‌نویسی منابع رقمی تاریخ شفاهی»، ۱۳۹۴.

جانمایی فایل‌های رقمی مصاحبه در کتابخانه دیجیتال

پس از بسترسازی اطلاع‌رسانی تحت وب مصاحبه‌های تاریخ شفاهی و ایجاد داده‌های اساسی^۱ در نرم‌افزار رسا به صورت کاربرگ‌های کتابشناسی و موجودی؛ فایل‌های رقمی مصاحبه‌های دارای مجوز انتشار آماده گردید و در کتابخانه دیجیتال^۲ سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران بارگذاری شد.

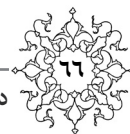

جهت آماده‌سازی فایل‌های رقمی مصاحبه‌های چند جلسه‌ای در ابتدا کلیه جلسات مصاحبه به‌دنبال هم قرار گرفت و در سرصفحه صفحات^۳ نام و نام خانوادگی مصاحبه‌شونده و تاریخ مصاحبه درج شد. در صفحه اول مصاحبه نیز نام سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، گروه تاریخ شفاهی، نام و نام خانوادگی مصاحبه‌شونده، شغل، تعداد جلسات، تاریخ مصاحبه، نام و نام خانوادگی مصاحبه‌کننده، مسئول تحریر، مسئول کنترل و محل مصاحبه قرار گرفت. همچنین در صفحه دوم فایل رقمی، سرگذشت‌نامه و اهم موضوعات و کلیدواژه‌ها درج شد. علاوه بر این، به‌دلیل اینکه مصاحبه‌های مذکور ویرایش نشده بودند، در پس‌زمینه^۴ فایل، «متن ویرایش نشده» تایپ شد.

پس از آماده‌سازی، فایل‌ها از word به Pdf تبدیل شدند و در فضای^۵ که اداره کل فناوری آدرس آن را مشخص کرده بود، با همان شماره چند رقمی که در کاربرگه موجودی مربوط به هر شخص درج شده بود؛ بارگذاری شدند. در واقع بین نرم‌افزار رسا و کتابخانه دیجیتال توسط کارشناسان فناوری سازمان لینک و ارتباط برقرار شد و آدرس الکترونیکی منبع، در کاربرگه کتابشناسی درج گردید.

در حال حاضر اطلاعات کتابشناسی همه مصاحبه‌های تاریخ شفاهی و فایل رقمی مصاحبه‌های دارای مجوز انتشار بر روی سایت سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران قرار گرفته و جهت استفاده پژوهشگران و علاقمندان قابل مشاهده و دسترسی است. علاوه بر این، فهرست‌نویسی و ورود اطلاعات مصاحبه‌هایی که به‌طور مرتب به‌وسیله کارشناسان گروه تاریخ شفاهی انجام می‌شود، همچنان ادامه دارد.

- 1- Meta data
- 2- Digital Library
- 3- Header
- 4- Background
- 5- San

منابع:

- داودی، مهدی (۱۳۸۶). رسا، نرم‌افزار جامع کتابخانه، مرکز اسناد و آرشیو. تهران: چاپار.
- صالحی، پیمان (۱۳۹۴). تاریخ شفاهی نمایش در ایران. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.
- جمالی مهموئی، حمیدرضا (۱۳۸۵). وب. دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. ج ۲.
- صالحی، پیمان (۱۳۸۵). فهرست‌نویسی، رده‌بندی و آماده‌سازی منابع تاریخ شفاهی. فصلنامه گنجینه اسناد، ش ۶۱، ص ۱۸.
- کشاورز افشار، منصوره؛ فعال، سهیلا (۱۳۹۴). شیوه‌نامه فهرست‌نویسی منابع رقمی تاریخ شفاهی. (تکثیر داخلی)
- منصوریان، یزدان (۱۳۸۲). وب چیست و چه اهمیتی دارد. نما: مجله الکترونیکی مرکز مدارک علمی ایران، دوره ۲، ش ۱، ص ۳۳.
- نشاط، نرگس (۱۳۸۱). ایفلا. دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. ج ۱.
- نورائی‌نژاد، فاطمه. راهنمای توصیف منابع تاریخ شفاهی. شیوه‌نامه تاریخ شفاهی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، برگرفته از سایت <http://www.nlai.ir>

